

РЕЦЕНЗІЯ

Рецензента кандидата технічних наук, доцента Козак Наталії Федорівни
на дисертацію Твороновича Ігоря Олександровича
«**Методичні засади формування універсального дизайну громадського простору**»,

поданої до захисту в спеціалізовану вчену раду ДФ 36.022
Київського національного університету будівництва і архітектури
на здобуття наукового ступеня доктор філософії за спеціальністю
022 – дизайн, галузь знань 02 – культура і мистецтво

Для України європейська інтеграція є одним із пріоритетних факторів сучасного розвитку, що відбувається в інституціональному, інфраструктурному, галузевому реформуванні, сприяє ефективному використанню ресурсного потенціалу країни та дає змогу значно підвищити якість життя населення.

Кожна громада, місто, село або селище повинні намагатись створити зручні умови для всіх своїх мешканців. Адже всі мають рівні права жити в комфортному середовищі, мати однаковий доступ до об'єктів інфраструктури, житла, тощо.

Універсальний дизайн враховує різноманіття людської природи та життєвого циклу людини. Універсальний дизайн – це дизайн предметів, середовища, програм та послуг, покликаний зробити їх максимально придатними для користування ними всіма людьми без необхідності пристосування чи спеціального дизайну. Універсальний дизайн не виключає за потреби застосування принципів спеціального дизайну для конкретних груп населення. Для того, щоб створювати простір, яким буде комфортно та безпечно користуватись, необхідно враховувати потреби різних груп мешканців громади: дорослих з дітьми, літніх людей, людей з порушенням зору, слуху чи порушеннями опорно-рухового апарату, людей, які знаходяться в періоді адаптації (реабілітації) після хвороби та інші. Будь який громадській простір чи будівлі громадського призначення можуть бути зручними для всіх, якщо при проектуванні та будівництві використовувати норми доступності та принципи універсального дизайну. Простір можна назвати універсальним коли він зручний, безпечний та враховує потреби максимальної кількості користувачів.

Впровадження елементів доступності та універсального дизайну в предметно-просторове середовище інтер'єрів громадського призначення започатковано в США під впливом руху за громадянські права, а згодом ідея набула популярності і в інших країнах.

В дисертаційній роботі Твороновича І. О. відображено актуальні питання особливостей дизайну громадського простору в сучасних умовах, та методи передпроектного та проектного аналізу. Здобувачем, враховуючи сучасну ситуацію дослідженості питання інклюзивності об'єктів дизайну в Україні, було поставлено і вирішено актуальне наукове завдання.

Дисертантом чітко визначено мету дослідження.

Мета роботи полягає у розвитку концептуально-теоретичного апарату феномену універсального дизайну, на основі аналізу бар'єрної та безбар'єрної ситуацій у просторі колективної дії.

Для досягнення мети були визначені наступні завдання:

- проаналізувати ступінь дослідженості означеної теми в науковій літературі, окреслити теоретичну базу дослідження, розвинути понятійний апарат та відповідні методи дослідження;
- на основі виявлення тенденцій розвитку теоретичних засад універсального дизайну запропонувати методiku формування простору колективної дії;
- встановити момент інкорпорації а також основні вектори розвитку універсального дизайну у локальному контексті України;
- екстраполювати підходи феноменології у теоретичну площину універсального дизайну;
- визначити поняття середовища, як взаємодію бар'єрної та безбар'єрної ситуацій;
- охарактеризувати соціальну роль особливостей предметно- просторового середовища у процесі утворення інклюзії та універсального дизайну;
- сформувати методiku дизайн-проекування громадського простору колективної дії на принципах універсального дизайну;
- окреслити перспективи подальших досліджень в даній галузі.

Об'єктом дослідження є дизайн громадського предметно-просторового середовища.

Предметом дослідження є теоретичні засади та методика формування громадських просторів колективної дії на принципах універсального дизайну.

Наукова новизна роботи полягає у розширенні теоретико- методичних засад і наданні науково-практичних рекомендацій щодо формування простору колективної дії на основі універсального дизайну. Виявлено передумови формування універсального дизайну, в результаті аналізу взаємодії бар'єрної та безбар'єрної ситуацій; обґрунтовано сутність утворення громадських просторів колективної дії на врахуванні контрпозиції бар'єрної та безбар'єрної ситуацій, класифіковано громадський простір колективної дії за ступінню співвідношення бар'єрної і безбар'єрної ситуацій. Удосконалено термінологічний апарат для розширення поняття універсального дизайну.

Дисертаційне дослідження містить анотацію, термінологічний словник, вступ, 3 розділи з висновками, загальні висновки, список використаних джерел складає – 302 найменування, переважна більшість з яких, іноземними мовами, 2

додатки. Дисертаційне дослідження викладене на 306 сторінках, з яких текст дослідження – 232 сторінки, 36 одиниць ілюстративного матеріалу.

У *вступі* дисертації здобувачем аргументовано актуальність теми дослідження, вказано на її зв'язок з науковими програмами, визначено його мету, яку розкрито у завданнях. Об'єкт і предмет дослідження взаємодіють із заявленою темою. Зазначено наукову новизну та практичне значення отриманих результатів, а також представлено апробацію проведених досліджень.

У *першому розділі* основної частини «Ступінь вивчення питання універсального дизайну та методи дослідження» проведений аналіз стану дослідженості питання інклюзії та доступності громадського простору. Визначено посилення акценту на дотриманні стандартів доступності та універсального дизайну при проектуванні та будівництві нових об'єктів, а також до більш ретельного контролю представниками суспільства за якістю виконання цих стандартів, які раніше вважались формальними.

Запропоновано використовувати феноменологічний підхід для вивчення процесу інклюзії та універсального дизайну. Цей підхід дозволяє дослідити суб'єктивний досвід взаємодії людини з простором, що є ключовим аспектом для розуміння інклюзії та формування принципів універсального дизайну саме на стадії перед та післяпроектного аналізу об'єктів дизайну.

У *другому розділі* основної частини «Теоретичні та методичні основи формування простору колективної дії за принципами універсального дизайну» автором створено понятійну модель для розуміння бар'єрної ситуації та визначено її роль у формуванні нових форм взаємодії та інклюзії. Наведені схеми бар'єрної ситуації та відтворення сприйняття бар'єрної ситуації. У розділі виокремлено принципи універсального дизайну формування громадського простору.

У *третьому розділі* основної частини «Принципи організації предметно-просторового середовища колективної дії» автором була наведена методика дизайн проектування та дослідження просторів колективної дії. Досліджено особливості простору колективної дії в Україні та за кордоном.

Підводячи підсумок щодо представленої дисертації, можна відмітити цілісність та послідовність викладеного матеріалу.

Загальні висновки відповідають поставленим завданням дослідження. Дисертаційне дослідження Твороновича Ігоря Олександровича є завершеною самостійною науковою роботою, має наукову новизну і актуальність для практичного і теоретичного розвитку, досліджуваного напрямку.

Одночасно з позитивними рисами роботи треба звернути увагу на певні недоліки:

1. Ґрунтовно пропрацьована теоретична частина досліджуваного питання не достатньо чітко сформульована в практичних рекомендаціях для проектування. В подальшому бажано розвинути цей напрямок, що є дуже актуальним, особливо в нинішніх умовах.
2. Не достатньо розкриті впровадження результатів теоретичної частини дослідження в навчальний процес. Допрацювати методичні і практичні рекомендації для використання в навчальному процесі підготовки фахівців напрямку підготовки 022 – дизайн.
3. Робота містить певну кількість граматичних і стилістичних помилок і неточностей, що, скоріше всього, зумовлено роботою з першоджерелами іноземною мовою. Цей момент дещо ускладнює сприйняття деяких термінів і понять, бажано в подальшому розвитку дослідження відкоригувати точність перекладу і відповідність вітчизняним аналогам. Понятійний апарат запропонований автором потрібно в подальшому вдосконалювати і розвивати.

Узагальнюючи вищевикладене, за результатами навчання в аспірантурі, рівнем теоретичних і практичних знань, отриманих результатів, які, в цілому, відповідають вимогам, які викладені в Постанові Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44 «Про присудження ступеня доктора філософії», рекомендую дисертаційну роботу до захисту в спеціалізованій вченій раді, вважаю, що здобувач заслуговує на присудження ступеня доктора філософії у галузі знань 02 – Культура і мистецтво за спеціальністю 022 – Дизайн.

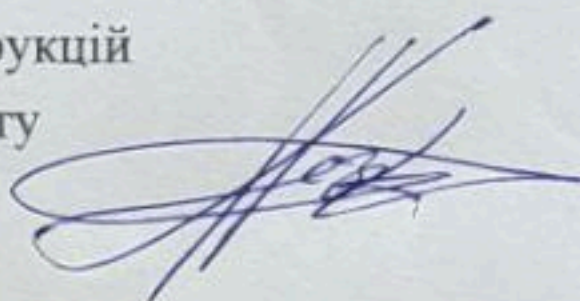
Рецензент,

кандидат технічних наук, доцент,

доцент кафедри архітектурних конструкцій

Київського національного університету

будівництва та архітектури

Н.Ф. Козак

Підпис доц. Козак Н.Ф. завідує:

Секретар Вченої ради КНУБА

ЖКер

